

УДК 342.93; 351.74(477)

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.81.3.31>

ІСТОРИЧНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ США, ВЕЛИКОБРИТАНІЇ ТА УКРАЇНИ

Трачук П.А.,
*кандидат юридичних наук,
професор кафедри адміністративного,
фінансового та інформаційного права
УжНУ*

Ступник Я.В.,
*кандидат юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри кримінального права і процесу
УжНУ*

Трачук П.А., Ступник Я.В. Історичний досвід розвитку правоохоронних органів США, Великобританії та України.

Стаття присвячена дослідженню історичного становлення правоохоронної системи США, Великобританії та України на основі проведення порівняльно-правового аналізу ключових етапів генези правоохоронних органів.

Доведено, що формування системи правоохоронних органів певної держави детермінована особливостями державно-правового ладу даної держави та наявними історичними подіями, які ставали поштовхом для змін як в нормативно-правовому регулюванні, так і в реалізації завдань правоохоронних органів на практиці. Обрання за основу аналізу історичного розвитку системи правоохоронних органів таких країн, як Україна, Сполучені Штати Америки та Великобританія обумовлено одним фактором, а саме формою державного устрою, оскільки, на нашу думку існує гіпотеза щодо впливу форми державного устрою на розвиток правоохоронних органів на території певної країни.

На основі застосованого порівняльно-правового аналізу було вивчено та проаналізовано сутнісні етапи розвитку правоохоронних органів даних держав, нормативно-правове закріплення їх компетенції, а також досліджено особливості практичної реалізації їх функцій.

Доведено, що історичний розвиток держав, їхня політична взаємодія на історичній арені з іншими державами, розвиток економіки та торгівлі вплинув та впливає та швидкість та інтенсивність розвитку правоохоронної системи. Так, приналежність територій України до різних держав спричинив багатоетапний розвиток її правоохоронної системи та запозичення різних зарубіжних практик її нормативного регулювання. Не меншою мірою впливає і адміністративно-територіальний устрій держав, що було визначено під час аналізу досвіду Сполучених Штатів Америки: внаслідок федеративного устрою держави можна говорити про трьохланкову систему правоохоронних органів на рівні федерації, окремих штатів та на місцях. Історичний же розвиток Великобританії сприяв формуванню різних самостійних органів в межах правоохоронної системи, що не спостерігалось в інших досліджуваних державах.

Ключові слова: правоохоронні органи, правоохоронна система, становлення правоохоронних органів, історія, історичний розвиток, історичний генезис, розвиток.

Trachuk P., Stupnyk Ya. Historical background of the law enforcement bodies development of the USA, Great Britain, and Ukraine.

The article is devoted to the study of the historical formation of the law enforcement system of the USA, Great Britain and Ukraine on the basis of a comparative legal analysis of the key stages of the law enforcement agencies genesis.

It is proved that the formation of the system of law enforcement bodies in a certain state is determined by the peculiarities of the state-legal system of this state and existing historical events, which became a

trigger for changes both in regulatory and legal regulation, and in the implementation of the tasks of law enforcement bodies in practice. The choice as a basis for the analysis of the historical development of the law enforcement system of countries such as Ukraine, the United States of America, and Great Britain derives from one factor, namely the form of the state system, since, in our opinion, there is a hypothesis regarding the influence of the form of the state system on the development of law enforcement bodies on the territory of a certain country.

On the basis of the applied comparative legal analysis, the essential stages of the development of law enforcement agencies of these states, the regulatory and legal enshrining of their competence, and the peculiarities of the practical implementation of their functions were studied and analyzed.

It is justified that the historical development of states, their political interaction on the historical arena with other states, the development of economy and trade influenced and still influences the speed and intensity of the development of the law enforcement system. Thus, the belonging of the territories of Ukraine to different states caused the multi-stage formation of its law enforcement system as well as the obtaining of various foreign practices of its legal regulation. The administrative-territorial structure of the states, which was determined during the analysis of the experience of the United States of America, has no less influence: as a result of the federal structure of the state, we can talk about a three-tier system of law enforcement bodies at the level of the federation, individual states, and at the local level. The historical development of Great Britain contributed to the formation of various independent bodies within the law enforcement system, which was not observed in other studied states.

Key words: law enforcement bodies, law enforcement system, formation of law enforcement bodies, history, historical development, historical genesis, development.

Постановка проблеми. Побудова будь-якої правової та демократичної держави неможлива без механізму взаємодії між усіма державними органами. Величезна кількість громадських організацій, державні та муніципальні органи займаються проблемами прав і свобод людини, забезпеченням вирішення проблемам правопорядку та законності, охороною інтересів підприємств та організацій, боротьбою із різними правопорушеннями та злочинністю. Проте у сучасних державах важливу та привілейовану роль у системі державних органів відіграє правоохоронна система, пріоритетом розвитку, існування та функціонування якої є стабільність у діяльності та захист основоположних прав і свобод людини, громадянина та суспільства. Вони створюються і існують для того, щоб реалізувати основне завдання держави – охорону і захист прав людини, законних інтересів організацій та суспільства в цілому. Діяльність таких органів в основному спрямована на задоволення суспільних інтересів, в наслідок чого вони виступають від імені держави. Усі аспекти діяльності, починаючи від формування та закінчуючи їх діяльністю, суворо регламентовані законодавством.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Проаналізувавши останні дослідження та публікації нами з'ясовано, що існує значна кількість досліджень, щодо історії розвитку правоохоронних органів країн світу. Проблема окремих аспектів історичного розвитку, генези та становлення правоохоронних органів займалися такі українські та зарубіжні науковці у різних галузях права, зокрема конституційного, адміністративного та кримінального, як: В.Б. Авер'янов, О.М. Бандурко, В.О. Боняк, А.С. Васильєв, А.Б. Венгеров, Л.В. Головка, Джонсон, Девід Р., Д.І. Дорошенко, Я.Ю. Кондательєв, Н.М. Калинюк, В.В. Лазарева, М.Н. Тихомиров, Ю.С. Шемшученко, О.Н. Яриш та інші. Разом з тим питання саме порівняння історичних аспектів розвитку правоохоронних органів залишається недостатньо розробленим, тож вважаємо за доцільне проведення такого дослідження.

Метою статті є дослідження історичних аспектів розвитку правоохоронних органів США, Великобританії та України і проведення їх порівняльного аналізу.

Виклад основного матеріалу. Становлення правоохоронної системи паралельно із державою та правом, переконливо вказує на те, що розвиток правоохоронної системи залежить від державно-правового періоду в історії держав. Починаючи аналізувати надбання первісних общин та племен стає зрозуміло, що дотримання певних первісних норм та різного роду заборон було аксіомою для всіх, що дає підстави для висунення гіпотези про існування елементів правоохоронних органів від конкретно-історичних подій та наявність змін відповідно до чинних на їх території законів. Невиконання впроваджених правил поведінки мало свої логічні наслідки – засудження та покарання порушників віри та звичаїв. Часто діяння, які вчинялися, можна було б кваліфікувати

сьогодні як злочин. Тобто провина у первісному суспільстві ставала наслідком порушення установлених правил і традицій, а реакцією був розшук та помста. Діяння, розшук винної особи та покарання в прямому та переносному сенсі повсякчас супроводжувалися життєдіяльністю будь-якого суспільства. Тож, цілком логічно можна зробити висновок про те, що прототипи сучасних правоохоронних органів існували ще у додержавному суспільстві.

Перші свідчення про те, що на українських землях почали зароджуватися норми звичаєвого права датовані I століттям н.е., в них врегульовували порядок здійснення кровної помсти, а також деяких процесуальних дій (присяга, ордалії, оцінка показань свідків). Поступове витіснення матриархату, що існував до цього і становлення епохи патріархату не знаменувало зникнення традицій, які формувалися впродовж тисячоліть. Усі існуючі традиції відображалися у звичаях, які врегульовували поведінку на перших етапах одержавлення.

Підтвердженням цьому слугують записи у літописах зарубіжних авторів. Так, наприклад, розповідаючи про східно-слов'янські племена, літописець у «Повісті врем'яних літ» зазначив, що ці племена «имя-ху обычаи свои, и закон отец своїх, и преданья, каждо свой нрав» [1, с. 34].

У феодальному суспільстві окремі звичаї родового ладу, які можна було використати в інтересах панівного класу були поступово трансформовані у норми звичаєвого права. Але саме існування звичаєвого права є логічним доказом того, що людина схильна його порушувати [2, с. 28]. Існування визначених правил поведінки й породила потребу у їх реалізації, викритті, встановленні винних осіб у вчиненні протиправних дій, а отже, як наслідок, і наявності правоохоронних органів.

Наступним етапом, який залишив епохальний слід в історії формування державності, правотворчих і правозастосовних процесів стали соціально-економічні та політичні відносини між існуючими племенами, які проживали на території українських земель у IX столітті та створили могутню державу – Київську Русь.

Виникнення Київської Русі пов'язують зі створенням ранньофеодальної держави, появою класового суспільства, його потреб та необхідністю захисту й охорони приватних та державних інтересів. Варто згадати, що важливим документом, який свідчить про виникнення та утвердження правоохоронної функції, є «Руська правда». За цим документом правоохоронну функцію виконували князь, його регулярне військо і представники адміністрації. Історичний розвиток становлення та генезису правоохоронної системи формувався на основі зазначеної збірки стародавнього руського права.

Важливим етапом у розвитку правоохоронної системи української держави слід вважати період 1722–1864 рр. За правління Петра I у 1722 році закономірно з'являється французька модель прокурорської діяльності. Наступні істотні зміни у правовому регулюванні організації та діяльності прокуратури України, як складової частини російської імперії, відбулися в період правління Катерини II та Олександра II. Указом від 12 січня 1722 року була заснована посада генерал-прокурора для нагляду за діяльністю та рішеннями Сенату, а надалі – система нагляду за іншими центральними та місцевими установами [3].

За Судовими статутами 1864 року створювалася така система правосуддя, яка мала дві гілки: загальні суди та мирові суди. Також існували суди особливої підсудності: волосні, військові, комерційні та інші. Після реформи дещо відрізнявся адміністративний та судово-територіальний поділ імперії, адже повіти та міста були розділені на ділянки мирових суддів. Підвідомча окружним судам територія охоплювала кілька повітів, ті, зокрема, охоплювали кілька губерній – округи судових палат. За таким поділом усі адміністративні посадовці за правовим статусом були позбавлені можливості чинити будь-який вплив на суддів. Гарантією принципу незалежності судів стала їх незмінність, оскільки голови і члени окружних судів і судових палат не могли бути звільнені або переведені з однієї посади на іншу без їхньої згоди, тільки за вироком суду [4, с. 114].

Черговий період припадає на 1917–1939 роки. Історично склалося так, що всі органи правоохоронної системи розвивалися паралельно і в процесі розвитку набували відповідного статусу та значення. У 1917 році багато змінила Лютнева революція. Для охорони громадського порядку почали з'являтися українські добровільні міліцейсько-військові формування. Процес побудови демократичної держави та незалежних правоохоронних інститутів був припинений режимом більшовиків, результатом чого стало утворення в Україні радянської міліції. У Положенні про робітничо-селянську міліцію, яке було затверджено РНК УРСР 14 вересня 1920 року, було започатковано основоположні принципи діяльності української міліції [5]. Можна вважати у той час формування міліції складним, адже не вистачало компетентних кадрів та фінансового забезпечення.

Характеризуючи розвиток адвокатури, необхідно зазначити, що найскладнішим для неї був період 1917–1922 років, адже через переворот адвокатура була майже ліквідована. Такий стан речей призвів до виникнення підпільної адвокатської діяльності. На наше переконання, цей період є вагомим в історії та генезі становлення правоохоронної системи. Значну увагу привертає створення української радянської міліції як органу правоохоронної системи. Такі органи, як прокуратура, суд, адвокатура розглядалися як невід’ємні елементи правоохоронної системи української радянської держави. Виходить, що саме в цей період правоохоронна система набуває нового розквіту, формуючись у контексті побудови радянського державного устрою, а проведення реформ було спрямоване на впорядкування організаційних та адміністративних механізмів у правоохоронній системі Української РСР.

Наступним розглянемо часовий проміжок 1939–1945 років. З початком Великої Вітчизняної війни було проведено роботу із централізації органів державної безпеки, органів внутрішніх справ та інших правоохоронних органів. У зазначений період відбулося об’єднання органів державної безпеки та внутрішніх справ союзних республік, зокрема в УРСР [6, с. 331]. Адвокатура у воєнний час зазнала певних змін, оскільки у 1939 році було прийнято нове Положення про адвокатуру. Крім того, у часи війни вся система прокуратури була воєнізована. [7, с. 150–153].

Цей час досить важливий в історично-правовому становленні правоохоронної системи, тому що саме тоді помітними стали всі недоліки, які були у правоохоронній системі радянської держави, особливо це виявилось під час воєнних дій. Діяльність усіх органів правоохоронної системи того часу спрямовувалося на захист і охорону національних інтересів та безпеки держави. Можна говорити про дисфункціонування та призупинення розвитку правоохоронної системи, яка була майже вся воєнізована і не могла виконувати своє пряме призначення [8, с. 58].

З моменту ухвалення Декларації про державний суверенітет України від 16 липня 1990 року, Акта незалежності України від 24 серпня 1991 року та становлення і розвитку України як незалежної держави правоохоронні органи зазнали кардинальних змін.

Витоками нормативно-правового закріплення статусу правоохоронних органів за часів незалежності України є Конституція України, Закони України «Про міністерства і державні комітети УРСР», «Про прокуратуру», «Про міліцію», «Про оперативно-розшукову діяльність», «Про Службу безпеки України» та інші.

Варто також звергнути увагу на істотні зміни у завданнях правоохоронних органів, до яких належить забезпечення законності, гуманізму, поваги до особи, соціальної справедливості, рівності, гласності та позапартійності.

Підсумовуючи все перераховане варто зазначити, що правоохоронні органи як інструментарій забезпечення законності в державі за своєю сутністю відомі з давніх часів. Відчутні політичні, соціальні та економічні зміни на українських територіях охопили всі сфери соціального життя й істотно вплинули на організацію правоохоронної діяльності, дотримання принципів діяльності правоохоронних органів., їхню структуру і характер.

Водночас, як свідчить статистика, стан злочинності в державі становить вагому загрозу національній безпеці України. Злочинність – один із негативних чинників, що впливає на ефективність діяльності органів державної влади, підриває стабільність і систему правопорядку, захищеність прав, свобод та законних інтересів громадян.

Потенційні можливості правоохоронних органів на сьогоднішній день важко переоцінити. Проведений аналіз історичних пам’яток права щодо виникнення та розвитку правоохоронних органів підтверджує, що у вітчизняному праві відповідні органи (а саме їхні повноваження, функції, ознаки) отримували самостійне правове визнання на кожному етапі суспільного розвитку. Правоохоронні органи беруть свої витoki з моменту започаткування офіційної правоохоронної діяльності й залежить від рівня розвитку правових норм та механізмів їх реалізації, Організація правоохоронної діяльності, тобто основи забезпечення функціонування правоохоронних органів, є характерною для кожного суспільно-політичного ладу.

Для того, щоб порівняти історичні аспекти розвитку правоохоронних органів варто спочатку розглянути історію створення та розвитку правоохоронних органів, і для порівняння нами були обрані Сполучені Штати Америки та Великобританія.

Більше 350 років тому в Бостоні була створена перша в Америці система правоохоронних органів. Після того, як колоністи поселилися там у 1630 році, місцеві обради дозволили призначити констеблів. Незабаром після квітня 1631 року городяни утворили «часових», що склалися з

шести сторожів, одного констебля та кількох добровольців, які патрулювали вночі, гуляючи по раундам. Спочатку вони проводили комбінацію обов'язкової та добровільної участі.

У 17-му столітті, як правило, вони повідомляли про пожежі, підтримували порядок на вулиці, піднімали галас переслідуючи підозрюваних злочинців гучними криками, а також мали право захопити та заарештувати правопорушників. Констеблі мали аналогічні завдання, які включали підтримку здоров'я та санітарії, а також залучення підозрюваних та свідків до суду.

У більш сільських, малонаселених районах колоній, шериф був головним діячем правоохоронних органів. Обов'язки шерифів включали подання таких юридичних документів, як подання до суду та збору податків. У багатьох випадках шерифу виплачували фіксовану суму за кожне завдання, яке він виконував, деякі, наприклад, отримували плату на основі суми податків, які вони зібрали.

Ця рання система поліцейської діяльності була побудована за структурою англійської, в яку входили «часові», констеблі та шерифи в громадській поліцейській організації. По мірі розповсюдження слова про Бостонських «часових», інші колонії стали створювати власні, наприклад, Нью-Йорк (тодішня голландська колонія Новий Амстердам) встановила у 1652 році. У 1700-ті роки в місті було заселено більше людей, і більше було побудовано магазинів та бізнесових структур, що означало більше роботи. Морські порти, які були галасливі з моряками та торговими судами за кордоном, підштовхували економіку торгового класу, але також спричинили небачені соціальні проблеми, які торкнулися правоохоронних органів. Таверни були побудовані, щоб розважати моряків у портових містах, і громадське пияцтво, бійки та проституція стали більш поширеними.

У міру того, як робота поліції стала дедалі трудомісткою та важкою, менша кількість чоловіків виявляла добровільність для спостереження, і багато хто ухилявся від обов'язків. Винесення штрафів тим, хто не з'явився, лише покарає бідних – тих, хто найбільше не в змозі платити, тому, щоб приборкати це, деякі міста та містечка встановили плату.

У 1749 році Філадельфія прийняла закон, який реконструював систему у спробі вирішити ці проблеми, але реформа Філадельфії не була остаточним рішенням і це сприяло прогресу та надихнуло інших зробити аналогічні поліпшення. Проте навіть з позитивними подібними подіями, колоніальна правоохоронна система все ще вимагала кардинальних змін. Під час промислової революції початку 19-го століття кількість заводів, будівель та людей суттєво зросло. Загальний бум зростання промисловості та переповнення населення спричинив більше злочинів, заворушень, проблем громадського здоров'я, раси, соціально-економічних розбіжностей та загальних розладів.

У 1833 році Філадельфія організувала незалежну цілодобову поліцію. У 1838 році було створено Бостонські поліцейські сили, а денна поліція та нічний годинник працювали самостійно. У 1844 році Нью-Йорк сприйняв цю заяву, ставши поліцейським відділом Нью-Йорка в 1845 році. Поліцейські відділення тепер очолювали начальники поліції, призначені політичними лідерами. Хоча у неї ще були свої недоліки, цей «новий» метод поліцейської діяльності більш нагадував сучасну поліцейську силу.

Таким чином, поліцейська система США організовано побудована у відповідності з трьома рівнями державної влади, що історично склалися в країні: федеральним, штатів і місцевим. В основу її функціонування закладена концепція місцевої автономії, що передбачає широкую децентралізацію влади, відносну самостійність від Федерації органів управління в штатах і на місцях. Основні види поліцейських сил США – федеральні поліцейські органи, поліція штатів і місцева поліція – формально незалежні одне від одного.

Організаційно-функціональна побудова системи правоохоронних органів Сполучених Штатів Америки відображає форму їх державного устрою та особливості національної правової системи США. Відповідна система інших країн, які належать за типом правової системи до англо-американської правової сім'ї, зокрема держав Британської співдружності, мають схожі риси з характеристиками правоохоронних органів США.

Що до державного устрою Великобританії, то він може бути охарактеризований як проміжна ланка між федеральним і унітарною державою. Незважаючи на те, що історично-національні одиниці (Англія, Шотландія, Північна Ірландія, Уельс) не володіють усіма ознаками суб'єктів федерації, останнім часом вони отримують все більшу самостійність. Саме це дозволяє не погодитися з розумінням Великобританії як унітарної держави.

Система правоохоронних органів Великобританії має багатовікову історію. Після нормандського завоювання Англії 1066 року завершився процес феодалізації, що супроводжувався по-

літичним об'єднанням країни. І саме з цього часу, починається формування поліції на місцях. Констебль як основна особа, яка виконувала поліцейські функції, був у той час основним представником правоохоронної системи. Частина поліцейських функцій виконували і шерифи. З поступовим формуванням єдиної адміністративної та судової системи поліцейські функції були також покладені на суддів. Однак саме констебль, як нижня ланка всіх поліцейських підрозділів, як і раніше виконував більшу частину оперативної роботи.

Поліцейські підрозділи традиційно були орієнтовані на місцеві потреби, правоохоронна система була розсереджена, а повноваження співробітників поліції були обмежені адміністративними кордонами району їх проживання. Однак в 1800 році постає необхідність створити централізовану систему правоохоронних органів, а також спеціальні поліцейські підрозділи. Так, у місті Глазго було створено поліцейський підрозділ, що фінансувався за рахунок податків і знаходився під керівництвом міської адміністрації.

Однак найбільший вплив на тенденції в області формування поліцейських підрозділів зробило створення в 1829 році Поліції Великого Лондона – першої поліцейської установи сучасного зразка. Вперше була сформована ієрархія поліцейських посад, створено спільний регламент, введена єдина форма. При цьому дана установа була виведена з під юрисдикції міської адміністрації і перепідпорядкована безпосередньо Уряду. При цьому поліцейські були позбавлені права виконувати зброю.

Одночасно з цим відбувалося виділення з поліції спеціальних підрозділів, завдання яких відрізнялися від завдань поліції графств. У 1878 році з Поліції Великого Лондона був виведений в якості самостійного підрозділу Слідчий департамент.

Також в якості самостійних правоохоронних органів існували Митниця її Величності, Транспортна поліція та інші. Значні зміни відбулися і в 20 столітті. В якості самостійного поліцейського підрозділу була створена Поліція ядерної безпеки, а також вперше були створені установи, що поєднують правоохоронні і розвідувальні функції – Національна служба Кримінальної розвідки, Національний загін по боротьбі зі злочинністю, які в 2006 році були об'єднані в Агентство по серйозній та організованій злочинності.

Як і Поліція Великого Лондона, ці органи здійснюють свою діяльність на всій території Великобританії незалежно від адміністративно-територіального поділу. З моменту створення Поліції Великого Лондона було прийнято безліч актів, що стосуються діяльності правоохоронних органів. Велика їх частина була присвячена або створенню, реорганізації і скасування тих чи інших поліцейських підрозділів, або розмежуванню повноважень між ними.

В даний час все більш часто заявляють про необхідність злиття поліцейських підрозділів графств, дрібних міст у великі поліцейські формування, діяльність яких не обмежувалася б межами адміністративно-територіальних одиниць.

Отже, характеристика організаційно-функціональної побудови судової прокуратури, поліції Англії показує, що система правоохоронних органів даної держави відображає форму її державного правління, яка є конституційною монархією.

Висновки. Провівши повний аналіз історії розвитку правоохоронних органів України, яка бере свій початок ще за часів матріархату і розвивається разом із державою та Сполучених Штатів Америки, зародження правоохоронних органів яких почалося лише 350 років тому, ми з'ясували, що існує ряд відмінностей.

Головна відмінність, яка була з'ясована нами під час порівняльно-правового дослідження полягає в тому, що розвиток українських правоохоронних органів відбувається динамічно, оскільки, територія сучасної України довгий час перебувала під владою різних країн, що в свою чергу дозволило вивчати та переймати досвід зарубіжних країн. Тож, у процесі свого розвитку правоохоронні органи пройшли безліч етапів, що дозволило сконцентрувати найкращий досвід, щодо організації правоохоронних органів та їх діяльності загалом.

Повертаючись до Сполучених Штатів Америки варто звернути увагу, що розвиток правоохоронних органів на тій території відбувався відносно спокійно, навіть не зважаючи на те, що там було безліч колоній. Правоохоронні органи потребували негайних реформ, оскільки, дії правоохоронних органів США були переважно реактивними, створити нову систему вдалося лише після того, як у Англії в 1829 році була створена система спрямована на запобігання злочинності, а не на реагування. Як тільки це сталося, вона і була взята за основу при удосконаленні системи США і в подальшому вона лягла в основу сучасної правоохоронної системи Сполучених Штатів Америки.

Досліджуючи історичні аспекти розвитку правоохоронної системи Великобританії, яка бере свій початок після нормандського завоювання (1066 р.), коли завершився процес феодалізації, що супроводжувався політичним об'єднанням країни та початком формування правоохоронних органів, а точніше – поліції. Варто звернути увагу, що її еволюція була досить стрімкою і розвиток системи не зупиняється до цього часу та є досить стрімким. Характерною ознакою правоохоронної системи Великобританії є наявність безлічі самостійних структурних одиниць правоохоронної діяльності, що не є характерними для інших досліджуваних нами країн (України, Сполучених Штатів Америки), наприклад, Митниця Її Величності, Транспортна поліція, Поліція ядерної безпеки тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Півість врем'яних літ. Літопис (перевод з древньоруської, післяслова, коментар В.В. Яременка). Київ: Рад письменник, 1990. 558 с.
2. Калинюк Н.М. Тактика проведення очної ставки: дис.. канд.. юрид. наук: 12.00.09. Київ, 2012. 233 с.
3. Прокуратура України. URL: http://www.gp.gov.ua/ua/history_gpu.html.
4. Воропанов В.А. О значении института судебного представительства в сфере юстиции первой половины 19 века. *Вестник Челябинского государственного университета*. 2009. № 21. С. 110–115.
5. Довбик В.А. Становлення робітничо-селянської міліції УРСР (1919–1922 рр.). URL: <http://mvs.gov.ua/mvs/control/rov/uk/publish/article/47340>.
6. Гончаренко В.Д., Рогожина А.Й., Святоцький О.Д. Історія держави і права України: підручник: у 2-х т. / за редакц. В.Я. Тація. Київ: Видавництво «Ін Юре». 2000. Т. 2. 580 с.
7. Організація судових та правоохоронних органів: Навчальний посібник / І.Є. Марочків, В.В. Афанасьєв, В.С. Бабкова та інші. Харків: Право, 2000. 272 с.
8. Гриценко В.Г. Адміністративно-правові засади оптимізації правоохоронної системи в Україні: (монографія). Кіровоград: Полімед-Сервіс, 2014. 428 с.